

znanstveno produblivanje specijalnih problema; knjige su prikladne za svakog inteligenta, napose za naše studente.

I Bogoslovna Akademija svojim marnim izdavanjem zaslužuje časno priznanje. **Z.**

Geysler, Augustin und die phänomenologische Religionsphilosophie der Gegenwart mit besonderer Berücksichtigung Max Scheler. Freiburg, Herder 1923.

Možda donekle pod utjecajem onoga novokantovskog smjera, koji odnema ruje empiričku stranu saznanja, stavljajući spoznajnotvorni izvor isključivo u inteligibilno zrenje, počima se (osobito u Njemačkoj) snažno razvijati približavanje platonsko-augustinskom shvaćanju religije. Umjesto posrednog, na iskustvu osnovanog saznavanja, ističe se duhovnoj intuiciji neposredna datost; a (metodički) otklanja se promatranje promjenljivih doživljaja s aposteriornom usvijesnom gradom, nastojeći refleksnim opažanjem u općim idejama uočiti originalno bitne momente. To je sasvim u duhu Husserlove fenomenologije, koja je samo svojom antiempiričkom tendencijom srodna navedenom novokantovskom smjeru, ali je antikantovska (upravo aristotelsko-objektivistička) time što spoznajnu vrijednost fundira u objektima (a ne u spoznajnom subjektu). Iz ovih noetičkih pretpostavki dolazi se do stava, koji (u relig. filozofiji) zabacuje posredno dokazivanje eksistencije Božje, a (u relig. psihologiji) postanak ideje o Bogu analitički otkriva u duhu ljudskom. Ali ova nas ideologija vodi u immanentizam, koji ugrožava spoznaju realne eksistencije Božje: temeljnu osnovicu religije.

Zato je osobito važno, da se čitavi ovaj idejni pokret podvrgne kritici — tim većma, što se ga nastoji historijski svesti na sv. Augustina. Ne samo da se upozoruje na platonsko-augustinsku antiempiričku noetiku, nego se i u pitanju religije Augustinovo shvaćanje interpretira u smislu izravnog i neposrednog poznavanja Boga. Tako na pr. i Hessen ne čini logičke razlike između augustinskih »veritates aeternae« i božjeg bitka; a ipak je Augustin iz vječnih istina dokazno izvodio realni (ontološki) bitak božji. Geysler je bio zaista najpoznavniji, da u ove stranputice unese kritičkog osvjetljenja, pa je tome cilju valjano poslužila i naslovno spomenuta monografija. Izdana je kao Bd. I. Heft 3. među publikacijama katol. instituta za filozofiju u Kölnu (Albertus Magnus-Akademie).

Z.

J. Hessen, Die Religionsphilosophie des Neokantianismus. 2. izd. Herder 1924.

Ne samo kao historijska informacija, ova Hessenova monografija ima i svoje aktuelno značenje zato, jer se i u savremenoj relig. filozofiji nalazi podosta novokantovske natruhe. Kantovski je pravac doduše potiskivan fenomenološkim (Scheler, pa i R. Otto), ali su još lanijske godine izašla relig.-filoz. djela od Görlanda i Baucha (prvi iz marb., drugi bad. novokantovske škole).

Za razumijevanje novokantovske relig. filozofije treba pripaziti na razliku ideološkog stajališta, kako ga zastupa marburški smjer i badenski. Prvi (Cohen, Natorp) potpuno racionalizira spoznaju (panlogizam), deducirajući iz logičkih oblika i same sadržaje; dočim potonji smjer (Windelband, Rickert) dopušta i sa-